

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR

Betänkandet SOU 2016:52 Färre i häkte och minskad isolering (dnr Ju2016/05918/Å)

Sammanfattning

Tingsrätten ansluter sig till utredningens bedömning att det finns ett övergripande behov av att minska såväl häktningstiderna som användningen av restriktioner. Däremot anser vi att utredningen har en övertro till att de föreslagna ändringarna kommer att leda till mer effektiva polisutredningar eftersom vi ifrågasätter slutsatsen att regeländringar av den art som föreslås i sig kan leda till att brottsutredningar bedrivs effektivare.

När det gäller förslaget att åklagaren vid varje omhåkningsförhandling ska redovisa en tidsplan för förundersökningen tillstyrker vi detta då vi anser dels att detta ger mer transparens för den misstänkte dels är en sådan specifik regeländring som ger ett incitament för åklagaren till att bedriva en skyndsam förundersökning.

Vi anser att det är positivt att åklagarna ges möjlighet att intermistiskt förordna offentlig försvarare och utgår från att förordnandet sker utifrån listor på liknande sätt som sker i domstol.

Utifrån de aspekter på förslaget som tingsrätten har att beakta har vi dock invändningar mot vissa av förslagen.

Avsnitt 6.3 Alternativ till häktning

Tanken bakom förslagen om områdesarrest och hemarrest som alternativ till mer långvariga häktningar är god. Vi har däremot svårt att se att de kommer att användas i någon större utsträckning. De flesta misstänka som häktas på grund av s.k. flyktfara saknar fast bostadsadress i Sverige. Dessa personer skulle därmed inte bli aktuella för områdes- eller hemarrest. Vidare har många som häktas på grund av s.k. recidivfara missbruksproblem och lever under oordnade förhållanden. Inte heller dessa personer skulle omfattas av förslaget. Vid långvariga häktningstider finns ofta en stor kollusionsrisk vilket medför att vi även har svårt att se att områdes- eller hemarrest kommer att bli aktuella i de situationerna.

Avsnitt 6.4 Tvåårsregeln

Angående förslaget att ta bort tvåårsregeln (s.k. obligatorisk häktning) delar vi inte utredningens bedömning att regeln som den nu är formulerad skulle skapa osäkerhet eller leda till slentrianmässiga bedömningar. Om regeln tas bort finns det i många fall en risk för att rätten efter huvudförhandlingens avslutande måste häva häktningen i de fall det särskilda häktningsskälet endast är kollusionsfara. Detta riskerar att skapa märkliga situationer och framstå som stötande i de fall det rör sig om att någon fälls för synnerligen allvarlig brottslighet till långa fängelsestraff.

Avsnitt 6.5 Begränsning av häktningstiderna

Vad gäller förslaget om att införa tidsfrister för hur länge en person får sitta häktad har vi följande synpunkter. I och med att det alltjämt kommer att finnas en ventil för hur lång tid en person kan sitta frihetsberövad kan det ifrågasättas vilket genomslag ändringarna kommer att få. Vi ställer oss kritiska till att införa begreppet ”absolut nödvändigt” då införandet av ett begrepp som tillskapar en ny bedömningsnivå riskerar att ge tillämpningssvårigheter. Även tillämpningen av regeln om ”synnerliga skäl” för fortsatt häktning kan medföra tillämpningssvårigheter. För att ge ett

vanligt förekommande exempel; kan det någonsin utgöra synnerliga skäl att invänta ett analysbesked från Nationellt Forensiskt Centrum? Vi ifrågasätter också den föreslagna detaljregleringen med att i lagtext ange ett specifikt klockslag (kl. 11) för när åklagaren måste komma in med begäran om tidsförlängning. Vi anser inte att det ska ankomma på riksdagen att så i detalj styra domstolarna att frågan om klockslag behöver riksdagsbindas.

Avsnitt 6.6 Kombinerade häktnings- och huvudförhandlingar

Vi anser att förslaget om större möjlighet till kombinerade häktnings- och huvudförhandlingar i allt väsentligt är positivt. I och med att sådana förhandlingar kommer att kunna avgöras under helgberedskapen kommer det dock bli nödvändigt med en översyn av tingsrätternas beredskap för jourförhandlingar. Detta kan bli kostsamt inte bara för Sveriges domstolar då fler resurser i form av domare, åklagare, försvarare och tolkar kommer att behövas. Vi vill särskilt understryka att just bristen på tillgängliga tolkar är en anledning att domstolarna i nuläget har svårt att sätta ut målen till huvudförhandling med kort varsel. Vi vill också framhålla att det inte får bli så att åklagaren avvaktar så länge med att ge in häktningsframställan att det medför att domstolen får en väldigt kort tid på sig inom vilket målet måste sättas ut. En sådan tillämpning från åklagarnas sida kommer att leda till svårigheter för tingsrätterna att sätta ut målet till förhandling inom den lagstadgade fristen.

Avsnitt 6.8 Färre restriktioner och minskad isolering av de häktade

När det gäller förslaget att rätten ska ta ställning till om åklagaren ska få tillstånd att begränsa den häktades kontakter med omvärlden utifrån fyra restriktionskategorier hänvisar vi de skäl som angetts till att tidigare förslag i denna fråga inte genomförts, även om de förslagen gällt prövning av varje enskild restriktion. Vi vill särskilt framhålla möjligheten att överklaga åklagarens beslut om restriktioner, något som enligt vår uppfattning inte utnyttjas i någon högre utsträckning. Mot bakgrund av den kritik som har riktats mot Sverige gällande restriktionsanvändningen och att det i den har

framförts att det bör vara domstolen som fattar beslut om varje enskild restriktion har vi dock förståelse för förslaget.

Lagmannen Catarina Barketorp har beslutat i ärendet. I handläggningen har även tf. chefsrådmannen Eva-Lotta Johansson deltagit. Tingsfiskalen Jessica Jern har varit föredragande.

Catarina Barketorp
Lagman

Jessica Jern
Tingsfiskal